

'Evlilik Ehliyeti' kadına karşı şiddeti önler mi

Gündemin tartışma konularından biri TBMM Kadına Şiddeti Araştırma Komisyonu'nda görüşülen 'Evlilik Ehliyeti' önerisi. Kadına karşı şiddeti önlemeye yönelik ortaya atılan bu öneriyi Beykoz Üniversitesi Klinik Psikoloji Lisansüstü Programları Koordinatörü Prof. Dr. Ebru Şalcıoğlu değerlendirdi. Sadece bireyin psikolojik yapısına odaklanarak kadına karşı şiddetin azaltılamayacağını belirten Şalcıoğlu, 'Evlilik Ehliyeti'nin kadına karşı şiddeti önlemede etkisinin sınırlı olacağı görüşünde. "Şiddetle mücadele köklü değişimler gerektiriyor" diyen Şalcıoğlu, kadına yönelik şiddetin nedenlerini ve atılması gereken adımları sıraladı.

Kadına yönelik şiddeti önlemek amacıyla TBMM Kadına Şiddeti Araştırma Komisyonu'nda görüşülen 'Evlilik Ehliyeti' önerisi gündemin tartışma konusu oldu. Öneride, evlilik öncesi çiftlerin eğitime tabi tutulması ve kişilerin şiddet geçmişlerinin araştırılarak psikolojik rapor alması gibi maddeler yer alıyor. Eğer öneri kabul edilirse evlilik öncesi taraflardan kan testi gibi psikolojik rapor, sabıka kaydı, şiddet eğilimi olup olmadığına dair belge istenebilecek. Peki, 'Evlilik Ehliyeti' kadına karşı şiddeti önlemede etkili olur mu? Beykoz Üniversitesi Klinik Psikoloji Lisansüstü Programları Koordinatörü Prof. Dr. Ebru Şalcıoğlu, bu konuyu değerlendirdi ve kadına karşı şiddeti azaltmak için yapılabilecek çalışmalar konusunda önerilerde bulundu.

Dünyada her üç kadından biri şiddete maruz kalıyor

Dünya Sağlık Örgütü'nün çalışmalarına göre dünya üzerinde 15 yaş üstü her üç kadından biri eşinin ya da romantik partnerinin fiziksel veya cinsel şiddetine ya da partneri olmayan birinin cinsel şiddetine maruz kalıyor. "Yaşamının farklı evrelerinde her yaş grubundan kadın fiziksel ve cinsel şiddeti en fazla evde, romantik ilişkilerde ve evlilikte deneyimliyor" diyen Prof. Dr. Şalcıoğlu, sadece bireyin psikolojik yapısına odaklanarak kadına karşı şiddetin azaltılamayacağını belirtiyor ve şunları söylüyor:

"Dünya üzerinde işlenen tüm cinayetler içinde eşleri tarafından öldürülen kadınların oranı yaklaşık yüzde 40. Araştırmalar şiddetin yüzde 85'inin erkekten kadına yönelik olduğunu gösteriyor. Eşleri tarafından öldürülen erkeklerin oranı ise sadece yüzde 6 civarında. Evde, romantik ilişkilerde ve evlilikte şiddetin bu kadar yaygın görülmesi psikolojik bir değerlendirme

ile şiddete eğilimin tespit edilmesini zorlaştırıyor. Elbette şiddet eğilimini artıran alkol veya madde kullanımı, dürtüsellik, ev içinde ve çevrede şiddete maruz kalma öyküsü, şiddet uygulama öyküsü, psikolojik sorunlar gibi kimi faktörler bireyin şiddet eğilimiyle ilgili bilgi verebilir. Ancak bireyin şiddet uygulaması çoğu zaman içinde bulunduğu koşulların özelliklerine bağlıdır ve uygun koşullarda tespit edilmiş bir şiddet eğilimi olmayan kişi de şiddete başvurabilir. Şiddeti kolaylaştıran sosyal ve kültürel süreçleri görmezden gelerek, sadece bireyin psikolojik yapısına odaklanarak kadına şiddeti azaltma çabası uzun vadede beklenen azalmayı ortaya çıkarmayacaktır. Bu nedenle 'Evlilik Ehliyeti' uygulamasının şiddeti önlemede etkisinin sınırlı olacağını düşünüyorum."

"Boşanma oranlarında bir düşüş yaratması sürpriz olur"

Uygulamanın hayata geçirilmesinin evliliklerin uzun ömürlü olmasına karşı katkı sağlayacağını düşünmediğini belirten Şalcıoğlu, "Boşanma sebeplerine yönelik yapılan araştırmalar eşe bağlılık olmaması, aldatma, ekonomik güçlükler, sürekli çatışma ve tartışma halinde olma, iletişim eksikliği, madde kullanımı, şiddet, sağlık sorunları gibi faktörlerin en yaygın sebepler arasında olduğunu gösteriyor. Evlilik Ehliyeti uygulamasının boşanma sebeplerine teması çok sınırlı olduğundan bunun uzun vadede boşanma oranlarında bir düşüş yaratması sürpriz olur" diyor.

Şiddet vakaları neden artıyor

Son yıllarda şiddet vakalarının sayısındaki artışla ilgili de konuşan Şalcıoğlu, "Son yıllarda sadece ülkemizde değil tüm dünyada şiddet olgularının sayısında bir artış olduğu gözlemleniyor. Bunun bir sebebi şiddetin daha görünür hale gelmiş olması olabilir. Yani, şiddet olgularının sayısında bir artış olmayabilir, sadece şiddete duyarlılığımız arttığı için şiddet olayları daha görünür hale gelmiş olabilir. Diğer yandan şiddet olgularının sayısında bir artış varsa bu artışı açıklayabilecek çok sayıda faktör olabilir" diyor. Şalcıoğlu bu faktörleri ise şöyle sıralıyor:

- **Ekonomik güçlükler:** Gittikçe zorlaşan yaşam koşulları ve ekonomik güçlükler bunlar içinde ilk sıralarda yer alabilecek faktörler. İnsanlar yaşamlarını sürdürme mücadelesinde ekonomik engellere takıldıkça hüsrana uğruyor, öfkeleniyor ve öfkeyi azaltmanın en kolay ve ilkel yolu olan şiddete baş vuruyorlar. Yani, ekonomik sistem bireyde saldırganlık ortaya çıkarıyor.
- **Bireyler arasındaki kutuplaşma:** Bir yandan da sosyopolitik düzende gruplar ve bireyler arasında kutuplaşma şiddeti kolaylaştıran bir etki yapıyor. Her coğrafyada yaygın görülen ırk, etnik köken, milliyet, din, cinsiyet, cinsel kimlik, fikir temelli ayrımcılık ve ötekileştirme şiddeti besliyor.
- **Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve yasalardaki sorunlar:** Kadına şiddetin temelinde toplum bilincine kazanmış toplumsal cinsiyet rollerinin yarattığı eşitsizlik var. Kadın ve erkeği birbirinden ayırdığı varsayılan biyolojik ve psikolojik özellikler erkeğin kadından üstün olduğu anlayışını besliyor. Kadını toplum bilincine zayıf, yetersiz, kontrol

edilmesi, sahiplenilmesi gereken bir varlık olarak yerleştiriyor. Erkeği de üst cinsiyet olarak konumlandırıyor; ona güç ve kontrol rolü veriyor. Kadını ötekileştiren bu bakış açısı onun aşağılanmaktan fiziksel ve cinsel şiddet görmeye, eğitim alamamaktan istediği işe girememeye, ekonomik imkanlardan faydalanamamaktan sağlık hizmeti alamamaya varan boyutta ayrımcılığa uğramasına yol açıyor. Toplumda artan muhafazakarlaşma maalesef kadınla erkek arasındaki bu ayrışmayı derinleştiriyor ve kadına şiddeti kolaylaştırıyor. Buna ek olarak yasalar ve bunların uygulamaları kadını korumak için güçlü bir kalkan görevi göremiyorlar.

- **Şiddete karşı duyarsızlık:** Diğer yandan bazı güncel alışkanlıklarımız bizi şiddete karşı duyarsızlaştırdığı için onu önleyen şekilde davranmıyoruz. Şiddet içeren bilgisayar oyunları, film ve dizileri, haberleri uzun süre boyunca düzenli izlemek insanları şiddete karşı duyarsızlaştıran bir etki yapabilir. Bu şekilde, birey şiddet eylemleriyle gündelik hayatında karşılaştığında bunları daha doğal karşılayabilir ve gereken duygusal tepkiyi vermez. Bu onu illa şiddet uygulamaya yatkın hale getirmez, sadece şiddet karşısında tepkisiz kalmasına neden olur. Bu da şiddetin artması için elverişli bir ortam yaratıyor.
- **Yaygın yanlış inançlar:** Daha bireysel düzeyde öfkeyi boşalmak gerektiğine dair yaygın yanlış inançlar saldırganlığı kolaylaştırıyor. Bu duyguyla başka şekilde baş etmeyi bilmeyen kişi vurup kırıp dökerek öfkesini yönetmeye, azaltmaya çalışıyor. Ama bu yöntem saldırgan davranışların devam etmesine neden oluyor.

Neler yapılmalı

“Şiddetle mücadele köklü değişimler gerektiriyor” diyen Şalcıoğlu, yapılması gerekenlerle ilgili ise şunları söylüyor:

“Geniş bir çerçevede, ütöpik olarak, ekonomik eşitlik sağlanması ve ayrımcılığın sonlanması şiddeti azaltacak en köklü değişimlerdir. Diğer yandan şiddet içermeyen dil kullanımının ve davranışların küçük yaştan itibaren çocuğa modellenmesi, öfke yönetimi için işlevsel yöntemlerin erken dönemlerden itibaren çocuğa kazandırılması toplumda şiddeti azaltabilecek uzun vadeli girişimler olacaktır.”